Lausunto, Suomen Paikallisliikenneliitto
26.10.2017

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi ja mika.boedeker@eduskunta.fi

Asia: HE 144/2017 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi joukkoliikennelain 12 §:n muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Otsikon mukainen lakimuutos on edennyt kiireellisenä hallituksen esitykseksi. Suomen Paikallisliikenneliitto ry on pyytänyt mahdollisuutta lausua, koska muutos Liikenteen palveluista annetun lain III osan 2 luvun 2 §:n on olennainen ja koskee koko toimialaa. Siitä olisi pitänyt järjestää avoin valmistelu, vaikutusarviointi ja lausunnonantomahdollisuus koko toimialalle.

Uusi lisäys ”ilman käyttöä rajoittavia ehtoja” tulee poistaa lakipykälästä. Rajapinnan avaajan tulee sopia rajapintaa käyttävän toimijan kanssa ehdoista, joilla rajapintaa saa käyttää. Kaupallisen yhteistyön tulee tapahtua sopimuspohjaisesti kaikkia sopimusosapuolia hyödyttäviä ratkaisuja hakien. Julkisen palvelutoiminnan myynnin ja palvelun käytön kirjausketjun pitää olla aukoton liiketapahtuman tapahtumahetken kirjauksesta tilinpäätökseen. Sopimuksissa on pystyttävä määrittelemään, millaisilla ehdoilla ja missä yhteyksissä tuotteita jälleenmyydään kuluttajille ja miten tietosuojaa toteutetaan. Yksi keskeisimmistä MaaS -palvelun onnistumisen edellytyksistä on, miten asiakaspalvelu järjestetään ja kuluttajansuoja turvataan sopimuksilla. **Uusi lisäys lakiin estäisi asioista sopimista.**

Matkaketjujen edistäminen on kannatettava tavoite ja liikennepalvelulain ensimmäisen vaiheen kertalipun myyntivelvoite **nykymuodossa** antaa tähän toimijoille riittävän velvoitteen ja pohjan luoda perusmalli toimijoiden väliselle yhteistyölle. Koko asiassa ollaan vasta orastavassa kehitysvaiheessa ja toimialalla haetaan oikeita vastuunjakoja myyntiyhteistyöhön palvelupaketoinnissa.

Muutosesityksellä mitätöidään työtä, jota on tehty Viestintävirastoon tehtäväksi annetussa Lippuverkostossa, ja jonne on kutsuttu mukaan laajasti palveluntuottajia. Prosessissa on hahmottunut asian monimutkaisuus ja uusia kysymyksiä, joista toimijoiden tulisi sopia. Käytännesääntöohjeistus valmistunee vuoden lopussa, kun laki astuu voimaan 1.1.2018. Verkostotyöltä toivotaan apua erityisesti tietosuoja-asetuksen vaatimuksien tulkintaan suhteessa lainsäädännössä vaadittujen yhteistyömuotojen toteuttamiseen.

Yli 40 % suomalaisen julkisen liikenteen liikevaihdosta on julkista rahaa. Kaupunkiseutujen liikennepalvelujen ja niitä tukevien palvelujen hankintaa on tehtävä palvelusopimusasetusta, erityisalan hankintalakia ja tilaajavastuulakia noudattaen ja niissä suositellaan käytettävän muun muassa julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja sekä julkisten IT-hankintojen yleisiä sopimusehtoja. Viranomaista edellytetään varmistamaan, että sopimuskumppanit täyttävät lakisääteiset velvoitteensa. Julkisen rahan käyttöön liittyviä näkökantoja ei ole missään liikennepalvelulain käsittelyvaiheessa huomioitu tai arvioitu suhteessa pakottavaan velvoitteeseen avata jälleenmyyntikanavia.

26.10.2017
Minna Soininen
Toiminnanjohtaja
Suomen Paikallisliikenneliitto ry

Lausunto, Suomen Paikallisliikenneliitto
26.10.2017

Kokonaisuus, johon lisäystä ehdotetaan

2 luku
Tietojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuus

1 §
Liikkumispalvelua koskevat olennaiset tiedot

Liikennemuodosta riippumatta henkilöliikenteen liikkumispalveluiden tarjoajan on huolehdittava siitä, että liikkumispalvelua koskevat olennaiset ajantasaiset tiedot ovat saatavissa tietojärjestelmään luodun yhteyden kautta koneluettavassa ja helposti muokattavassa vakiotietomuodossa vapaasti käytettäväksi (avoin rajapinta). Olennaiset tiedot sisältävät ainakin reitti-, pysäkki-, aikataulu-, hinta- ja saatavuustiedot sekä esteettömyystiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun rajapinnan ja rajapinnan käyttämiseksi tarvittavan muun tietoaineiston verkko-osoite tai -osoitteet sekä näiden päivitykset on ilmoitettava Liikennevirastolle ennen toiminnan aloittamista tai päivityksen osalta heti kun uusi osoite on tiedossa.

Liikennevirasto on tarjottava tekninen palvelu, jolla 1 momentissa tarkoitettu tietojen toimittaminen voidaan vaihtoehtoisesti toteuttaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista olennaisista tiedoista sekä niitä koskevista ajantasaisuusvaatimuksista sekä teknisestä yhteentoimivuudesta.

2 §

Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuus

Tie- ja raideliikenteen henkilökuljetuspalvelun tarjoajan, välityspalvelun tarjoajan tai näiden puolesta lippu- ja maksujärjestelmästä vastaavan toimijan on avattava liikkumispalvelun tarjoajille ja yhdistämispalvelun tarjoajille pääsy lippu- ja maksujärjestelmänsä myyntirajapintaan, jonka kautta ***voi ilman käyttöä rajoittavia ehtoja****:*

1) hankkia vähintään perushintaisen kertamatkaan oikeuttavan lipputuotteen johon perustuvan matkustusoikeuden on oltava todennettavissa helpolla tavalla yleiskäyttöisen teknologian avulla; tai

2) varata yksittäisen matkan tai kuljetuksen, jonka täsmällinen hinta ei ole tiedossa palvelun alkaessa tai joka muusta syystä sovitaan maksettavaksi palvelun päättymisen jälkeen.

Kuljetuspalvelun tarjoaja, joka tarjoaa vain muita kuin IV osan 1 luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen tämän lain, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016), jäljempänä hankintalaki tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttösopimuksista annetun lain (1398/2016) mukaisesti hankkimia henkilöliikenteen kuljetuspalveluita, voi poiketa 1 momentin vaatimuksesta, jos sen toteuttaminen ei ole teknisesti tarkoituksenmukaista eikä kohtuullista yrityksen pienen koon tai toiminta-alueen johdosta.

Lippu- ja maksujärjestelmärajapinnan avaamiseen 1 momentin mukaisesti velvoitetun palveluntarjoajan ja rajapintaa hyödyntävän liikkumis- tai yhdistämispalvelun tarjoajan on tehtävä yhteistyötä tarvittavien käytännön järjestelyjen mahdollistamiseksi.

3 §
Yhteentoimivuuden edistäminen julkisissa hankinnoissa

Tämän lain IV osan 1 luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen on huolehdittava siitä, että hankittaessa liikkumispalveluja tai niihin liittyviä lippu- ja maksujärjestelmiä tämän lain, hankintalain tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain mukaisesti on tarjouspyynnössä, hankintailmoituksessa ja hankintasopimuksessa edellytettävä, että:

1) palveluntarjoaja on kuvannut, miten se on täyttänyt 1 §:ssä säädetyt velvollisuutensa;
2) palveluntarjoajan lipputuotteisiin perustuvien matkustusoikeuksien on oltava todennettavissa sähköisen viestintäverkon avulla taustajärjestelmästä, ja todentamisessa on käytettävä yleiskäyttöisiä teknologioita;
3) jos matkustusoikeus todennetaan toisen palveluntarjoajan taustajärjestelmästä, taustajärjestelmien välisen viestinnän on oltava mahdollista rajapinnan kautta.

Toimivaltaisen viranomaisen on hyväksyttävä kaikki sellaiset palveluntarjoajien käyttämät järjestelmät, jotka täyttävät 1 momentin 2 kohdan vaatimukset. Toimivaltaisen viranomaisen on myös huolehdittava siitä, että sen toiminta muutoinkin edistää lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuutta.

4 §

Rajapintojen avaamiseen liittyvät yleiset vaatimukset

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettu avointen rajapintojen kautta tarjottava pääsy tietoihin ja tietojärjestelmiin ja sen toteuttamiseksi mahdollisesti tarvittavat tukipalvelut, käyttöehdot, ohjelmistot, lisenssit ja muut tarvittavat palvelut on tarjottava oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.
Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen rajapintojen avaamiseen velvoitettujen palveluntarjoajien on huolehdittava siitä, että avaaminen voi tapahtua palvelun tietoturvan tai yksityisyyden suojan vaarantumatta.

Palveluita ja rajapintoja yhdistävien palveluiden yhteentoimivuus
Tässä luvussa säädettyjä avoimia rajapintoja teknisesti yhdistävien palveluntarjoajien ja matkustusoikeuden todentamiseen liittyvien taustajärjestelmien ylläpitäjien tai ylläpidosta vastaavien toimijoiden on omia palveluitaan ja järjestelmiään kehittäessään huolehdittava niiden yhteentoimivuudesta muiden vastaavien palveluiden kanssa. Edellä tarkoitettujen palveluntarjoajien on muutoinkin tehtävä yhteistyötä matkaketjujen muodostamiseksi tarvittavan teknisen yhteentoimivuuden varmistamiseksi.
Yhdistämispalvelun tarjoajien on avattava matkustusoikeuden todentamisessa tarvittavat rajapinnat ja huolehdittava siitä, että matkustusoikeuden todentaminen voidaan tehdä yleiskäyttöisten teknologioiden avulla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun yhteentoimivuuden varmistamisesta.